

## **Е-ПОРТФОЛІО У ВИХОВАННІ СТАРШОКЛАСНИКІВ**

**Валентина Кириченко<sup>1</sup>**

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-126-8-42>

Нова соціокультурна реальність, яку ми переживаємо, проявляється у численних викликах і протиріччях суспільного розвитку взагалі й, зокрема, у виході освіти за межі освітніх закладів, розширенні кола акторів освітнього процесу, зростаючій потребі в модернізації освітнього процесу, оновленні його цінностей, смислів, змісту і технологічного забезпечення.

Останніми роками педагогічна наука й освітня практика здебільшого переходять до таких технологій і способів впливу на особистість, які «сприяють віднайденню балансу між соціальними і індивідуальними

---

<sup>1</sup> Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України, Україна

потребами, готуючи особистість до успішної життєдіяльності в умовах перманентних соціальних змін» [2, с. 9].

Дослідниці Байбородова і Тамарська виокремлюють дві тенденції, які детермінують пошук ефективних технологій. Перша пов'язується із запитами суспільства і рівнем розвитку економіки, а друга – із особливостями сучасного покоління здобувачів освіти, так званого «цифрового покоління» [1, с. 8].

Оновлення технологій покликано створити таке інформаційно-розвивальне середовище, яке б сприяло розвитку «soft-skills», тобто комунікативних навичок, прагнення до отримання знань і вмінь на кшталт уміння робити усвідомлений вибір у ситуації невизначеності, працювати в команді, продуктивно співпрацювати. До числа таких освітніх технологій експертами з числа науковців, практичних психологів, педагогів і представників батьківської громадськості було віднесено й технологію портфоліо.

Загальновідомо, що ідея використання портфоліо у сфері освіти виникла у середині 80-х років ХХ століття у США і впродовж кількох років стрімко поширилась у світі. Прийнято вважати, що портфоліо в найширшому значенні цього слова означає колекцію певного типу, яка розкриває різнобічні індивідуальні здібності та інтереси її власника.

Дослідниця Гальчева наводить кілька цілей впровадження портфоліо: збір матеріалів, що ілюструють зусилля особи у певній галузі, інструмент самооцінки учня; метод фіксації, накопичення та оцінки окремих досягнень; особиста презентаційна папка; комплект документів; робоча папка; систематичний, спеціально організований набір доказів, що використовуються для моніторингу знань, навичок та стосунків учнів тощо. Вона наводить твердження вчених Петрова та Атанасової, що це перспективна освітня технологія, яка відображає зв'язок між теорією, науковими знаннями та педагогічною практикою. «Портфоліо характеризує обробку, дію, організацію та функціональну сторону педагогічної діяльності, включаючи цілі, мотиви, зміст дослідження, методи та засоби, а також оцінку отриманих результатів» [5, с. 651].

Численні прихильники цієї технології і досі вважають її одним з основних трендів сучасної шкільної освіти саме завдяки доведеній ефективності. Яскравим прикладом успішного застосування цієї технології на міжнародному рівні є Європейське мовне портфоліо (European Language Portfolio), яке було розроблене й апробоване Відділом мовної політики при Раді Європи в Страсбурзі в 1998–2000 рр. На сьогодні в Раді Європи існує вже понад 37 національних варіантів мовного портфоліо, що активно впроваджуються у різних країнах.

Аналіз та реінтерпретація результатів цих досліджень однозначно доводить ефективність технології портфоліо, однак «цифрове покоління» старшокласників істотно відрізняється від усіх попередніх поколінь. Тож при роботі з ним варто шукати нові форми впровадження портфоліо, зважаючи на характерні особливості, а саме: «кліпове мислення, потребу у персоніфікації, гіперактивність, прагматизм, мультимедійність сприйняття, переважання віртуальної комунікації, віртуалізація творчості тощо» [1, с. 14]. У пошуках компліментарних для особливостей сучасних старшокласників форм впровадження освітніх технологій дослідники звертаються до продуктивного досвіду і вважають такою формою електронний портфоліо (web-портфоліо, e-портфоліо), на що вказують результати вивчення його змісту і структури, їх критичний аналіз [6, с. 296]. Е-портфоліо є типовим компонентом електронного інформаційно-освітнього середовища закладу освіти.

Web-портфоліо старшокласника – це web-сайт, на якому відображаються тематичні результати певної діяльності (навчально-оцінної, науково-пошукової, творчої, соціально значущої, добродійної тощо). Головною його перевагою, на нашу думку, є можливість поєднання вербальної та візуальної інформації, оскільки зміст може бути представлений у вигляді друкованих (опис, резюме, есе, рецензія, відгук, рекомендаційний лист та інше) або креолізованих (комікс, буктрейлер, мотиватор, постер, буклет тощо) текстів, доповнених презентаційними відеороликами і сертифікованими документальними свідченнями.

Можемо констатувати, що в Україні розгорнулася активна робота по створенню інфраструктури, необхідної для формування та використання громадянами е-портфоліо для власного розвитку. З 2020 року активно впроваджується амбітна державна ініціатива «Держава в смартфоні», якою передбачається заміна паперових носіїв інформації та особистих документів на електронні, отримання громадянами усіх можливих послуг від держави у віртуальний спосіб тощо. З того ж року аналіз портфоліо учнівських робіт офіційно дорівнюється іншим видам оцінювання їхніх навчальних досягнень [3].

Вважається, що синергія е-портфоліо у недалекому майбутньому «дозволить створити єдиний освітній електронний простір» – віртуальне співтовариство (virtual community, online community, online group), користуватися яким зможуть всі без винятку громадяни, не дивлячись на вік [4].

Однак, вже нині використання е-портфоліо дає змогу розширити перелік його функцій (накопичувальна; модельна; стимулююча) діагностичною – фіксує зміни в оволодінні медіакомпетенцією за певний

проміжок часу; мотиваційною – заохочує до ефективної роботи; розвивальною – забезпечує безперервність процесу зростання; рейтинговою – демонструє діапазон набутих компетентностей, проєктувальною – відображає здатність особистості визначати мету, шлях її досягнення та отриманий результат (продукт) власника; презентаційну – ілюструє різнобічні досягнення та портрет особистості (підходи до конструювання е-портфолію, подача матеріалу в ньому, оформлення, використання музичного супроводу). Крім того, е-портфолію можна розмістити в соціальних мережах, які часто відвідують роботодавці, представники рекрутингових компаній (наприклад, LinkedIn) [4], що створюватиме додаткові можливості для успішної самореалізації старшокласника.

Описані особливості визначають сучасність портфолію як освітньої технології, роблять його перспективною формою представлення індивідуальної спрямованості освітніх досягнень конкретного старшокласника, що якнайкраще відповідає завданням допрофільної підготовки і у подальшому – профільного навчання, життєвої успішності загалом.

### Список використаних джерел:

1. Байбородова Л.В., Тамарская Н.В. Педагогические технологии для современного поколения школьников. *Ярославский педагогический вестник*. 2020. № 3(114). С. 8–16. DOI: <https://doi.org/10.20323/1813-145X-2020-3-114-8-16>

2. Кириченко В.І., Нечерда В.Б., Гарбузюк І.В., Тарасова Т.В. Зміст, форми і методи формування просоціальної поведінки підлітків уразливих категорій в закладах загальної середньої освіти : метод. рек. / за ред. Кириченко В.І. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019. 96 с.

3. Наказ МОН України № 1146 від 16.09.2020 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів третіх і четвертих класів Нової української школи». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1146729-20#Text>

4. Петренко Л. М. Е-портфолію: суть, функції, перспективи використання в навчанні і на ринку праці. URL: <https://lib.iitta.gov.ua>

5. Galcheva, P. (2018) The student education portfolio in the didactics of chemistry. *Knowledge International Journal*, 26(2), 649–653. Available at: <https://ikm.mk/ojs/index.php/KIJ/article/view/517>

6. Yusuf B. Using an E-Portfolio for Teaching and Teacher Continuous Learning: A Process for Professional Development Enhancement // *Teacher Empowerment Toward Professional Development and Practices*. Springer, Singapore, 2017, pp. 295–307.